SEWR -05-00 (min)

PWYLLGOR RHANBARTH Y DE-DDWYRAIN

COFNODION CYFARFOD Y PWYLLGOR

Dyddiad	Dydd Gwener 20 Hydref 2000
Amser:	9.30am tan 12.55pm
Lleoliad:	Y Ganolfan Ddinesig, Glynebwy

Yn Bresennol:

Aelodau:

Jenny Randerson (Cadeirydd)	Canol Caerdydd
Lorraine Barrett	De Caerdydd a Phenarth
Rosemary Butler	Gorllewin Casnewydd
Christine Chapman	Cwm Cynon
Jane Davidson	Pontypridd
Geraint Davies	Rhondda
Janet Davies	Gorllewin De Cymru
Jocelyn Davies	Dwyrain De Cymru
Janice Gregory	Ogwr
John Griffiths	Dwyrain Casnewydd
Brian Hancock	Islwyn
Jane Hutt	Bro Morgannwg
Pauline Jarman	Canol De Cymru

Peter Law	Blaenau Gwent
Huw Lewis	Merthyr Tudful a Rhymni
David Melding	Canol De Cymru
Lynne Neagle	Torfaen
Owen John Thomas	Canol De Cymru
Phil Williams	Dwyrain De Cymru

Yn bresennol:

John Bader	Yr Is-adran Adnewyddu Tai a Chymunedau
Peter Farley	Yr Is-adran Hybu Iechyd
Don Bearcroft	Grp Amgueddfeydd Abertyleri a’r Cylch
Rhian Robson	Prosiect Cymunedol Colcot
Alan Williams	Ymddiriedolaeth Ddatblygu Ebbw Fach
Margaret Hannigan-Popp	Groundwork Merthyr a Rhondda Cynon Taf
Stella Harry	Prosiect Cymunedol Llanharan
Louise Gray	Canolfan Ddatblygu Gymunedol South Riverside
Richard Morgan	Valleys Kids
Peter Slater	Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent

Ysgrifenyddiaeth:

Martin Stevenson	Clerc
Phil Mulraney	Dirprwy Glerc

Sylwadau agoriadol

1. Croesawodd y Cadeirydd yr Aelodau i Lynebwy a diolchodd i Gyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent am gael defnyddio eu cyfleusterau.

2. Codwyd cwestiwn pa un y dylai Jenny Randerson barhau yn Gadeirydd y Pwyllgor yn dilyn ei phenodiad i'r Cabinet yn ddiweddar. Dywedodd Jenny Randerson ei bod yn bwriadu sefyll i lawr fel Cadeirydd a chytunodd y Pwyllgor i ethol Cadeirydd newydd ar ddiwedd y cyfarfod o dan 'Unrhyw fusnes arall.

Eitem 1: Ymddiheuriadau am absenoldeb

3. Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb oddi wrth Peter Black, Alun Cairns, David Davies, Ron Davies, Sue Essex, Michael German, William Graham, Carwyn Jones, Dai Lloyd, Jonathan Morgan a Rhodri Morgan.

Eitem 2: Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 7 Gorffennaf: SEWR-04-00 (min)

4. Cymeradwywyd cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 7 Gorffennaf.

5. Cafwyd cais am wybodaeth am y sefyllfa ddiweddaraf o ran y cynnig i ailagor y rheilffordd rhwng Glynebwy a Chasnewydd i drafnidiaeth teithwyr.

6. Cytunwyd y dylid cynnwys rhestr o bwyntiau gweithredu ynghlwm wrth y cofnodion i'r dyfodol *[Nodyn gan y Clerc: Mae hon ynghlwm fel Atodiad 1].*

Eitem 3: Rhoi Cymunedau'n Gyntaf – Y ffordd ymlaen: SEWR-05-00 (td.1)

7. Cyflwynodd John Bader y papur, a roddai grynodeb o'r materion a godwyd gan y rheini a oedd wedi ymateb i gam cyntaf yr ymgynghori ynghylch Rhoi Cymunedau'n Gyntaf. Eglurodd y byddai Rhoi Cymunedau'n Gyntaf yn ceisio mynd i'r afael â phroblemau'r cymunedau mwyaf difreintiedig mewn ffordd gynhwysfawr. Yn arbennig, byddai'r dull newydd o weithredu yn goresgyn y diffyg cydlyniad a fu ymhlyg yn rhaglenni'r gorffennol, a'i gwnaeth yn anodd iawn i gymunedau gyd-drefnu'r gweithredu ar lefel leol. Y nod oedd creu cymunedau hunangynhaliol, a thra'n cydnabod mai adfywio economaidd oedd yr allwedd, rhaid oedd mynd i'r afael ag achosion gwaelodol amddifadedd megis addysg wael ac anghydraddoldebau iechyd.

8. Roedd papur ymgynghorol mwy manwl, a fyddai'n cyflwyno'r fframwaith polisi ar gyfer Rhoi Cymunedau'n Gyntaf, yn cael ei baratoi. Byddai hwn yn cynnwys cynigion ar: sut y câi cymunedau eu dethol i'w cynnwys yn y rhaglen; materion cyllido, gan gynnwys yr angen i dargedu cyllid prif ffrwd yn effeithiol; datblygu potensial, fel bod cymunedau'n gallu cael y budd mwyaf posibl o'r rhaglen; a chreu partneriaethau cymunedol i ddatblygu gweledigaeth cymuned a chynllunio sut mae ei gwireddu. Cynigiwyd y dylid mesur cynnydd drwy system feincnodi a

fyddai'n ddarostyngedig i ddilysu allanol. Yn dilyn yr ymgynghori pellach hwn, y bwriad oedd rhoi'r rhaglen ar waith yn 2001-02.

9. Pwysleisiodd Peter Farley wedyn y dolenni cyswllt rhwng gwella iechyd a datblygu cymunedol. Ceisiai 'Gwell Iechyd – Gwell Cymru' fynd i'r afael ag achosion gwaelodol afiechyd, gan gydnabod y ffaith na fyddai perswadio pobl i fabwysiadu ffyrdd iachach o fyw ond yn gweithio yng nghyd-destun amgylchiadau economaidd a chymdeithasol sy'n gwella. Bydd i'r Cynghreiriau Iechyd Lleol, sydd eisoes wedi'u sefydlu yn ardaloedd y rhan fwyaf o awdurdodau lleol, rôl o bwys yn symud agenda Rhoi Cymunedau'n Gyntaf yn ei blaen.

10. Roedd y prif eitemau a godwyd yn ystod y drafodaeth fel a ganlyn:

- O ran y meini prawf ar gyfer dethol cymunedau i'w cynnwys yn y rhaglen Rhoi Cymunedau'n Gyntaf, roedd yr Aelodau yn gyffredinol yn cefnogi'r cynnig i ddefnyddio gwybodaeth leol ochr yn ochr â'r Mynegai Amddifadiad Amlweddog. Seilir y Mynegai ar lefel Etholaeth, a thrwy ddefnyddio gwybodaeth leol byddai'n bosibl diffinio cymunedau cydlynol yn haws, gan gynnwys pocedi difreintiedig yng nghanol ardaloedd mwy llewyrchus.
- Roedd yna fodd bynnag bryder difrifol yngln â'r cynnig i ganiatáu i bob awdurdod lleol restru hyd at bum cymuned i'w chynnwys yn y rhaglen, o gofio'r amrywiadau amlwg yn lefel yr amddifadiad a brofir drwyddi draw yn ardaloedd gwahanol awdurdodau lleol. Eglurodd John Bader y byddai'n rhaid i bob cymuned a ddewisir ar gyfer y rhaglen fodloni set o feini prawf amddifadiad a nodir yn y papur ymgynghorol. Serch hynny, y teimlad cyffredinol ymysg yr Aelodau oedd y dylid targedu'r adnoddau sydd ar gael at yr ardaloedd sy'n fwyaf eu hangen, gan seilio'r meini prawf dethol ar safle cymuned yn erbyn y Mynegai Amddifadiad Amlweddog i Gymru gyfan.
- O ran cyllid, roedd yr Aelodau'n awyddus y dylai fod yn bosibl cyfeirio cyllid ar gyfer rhaglenni prif ffrwd tuag at y cymunedau yn y rhaglen Rhoi Cymunedau'n Gyntaf. Yn ogystal, roedd yn bwysig manteisio i'r eithaf ar y cyllid Amcan 1 ar gyfer adfywio cymunedol.
- Croesawai'r Aelodau yr ymrwymiad cyllido hirdymor a fyddai'n nodwedd o'r rhaglen Rhoi Cymunedau'n Gyntaf. Teimlid mai un o'r prif wahaniaethau rhwng Rhoi Cymunedau'n Gyntaf a rhaglenni blaenorol oedd y gwahaniaeth yn amserlen yr ymrwymiad.
- Roedd yna bryder bod Cymru yn ôl pob golwg y tu ôl i rannau eraill o'r Deyrnas Unedig yn nhermau datblygu polisïau ac arferion adfywio cymunedol, yn enwedig y Strategaeth ar gyfer Adnewyddu Cymdogaethau yn Lloegr a'r partneriaethau cynhwysiant cymdeithasol yn yr Alban. Yn ychwanegol, roedd Cymru mewn perygl o ddisgyn yn ôl ymhellach oni châi adnoddau digonol eu neilltuo i'r rhaglen Rhoi Cymunedau'n Gyntaf. Nodwyd bod nifer y swyddogion yng Nghymru sy'n gweithio ar fynd i'r afael ag allgáu cymdeithasol yn sylweddol is yn ôl cyfran nag yng ngweddill y Deyrnas Unedig.
- Roedd yr Aelodau'n awyddus i arferion da o wledydd eraill gael eu canfod a'u hymgorffori yn y rhaglen Rhoi Cymunedau'n Gyntaf. Awgrymwyd y gallai fod yna wersi i'w dysgu o'r dull o ymdrin ag adfywio cymunedol drwy gydsyniaeth a fabwysiadir yn y

gwledydd Sgandinafaidd. Dywedodd John Bader fod gwaith ar y gweill ar gronfa ddata o arferion da ym maes adfywio cymunedol, ac y byddid yn ymchwilio i enghreifftiau o Sgandinafia gyda golwg ar eu cynnwys o bosibl.

11. Diolch y Cadeirydd i John Bader a Peter Farley am eu cyflwyniadau ac am ateb cwestiynau'r Aelodau. Gwahoddodd hwy i wneud y Gweinidog dros Gyllid, Llywodraeth Leol a Chymunedau yn ymwybodol o farn y Pwyllgor. Gwahoddodd John Bader hefyd i ddarparu ymateb ysgrifenedig i'r nifer o bwyntiau manwl yngln â Rhoi Cymunedau'n Gyntaf a godwyd gan yr Aelodau *[Nodyn gan y Clerc: Mae hwn ynghlwm fel Atodiad 2].*

Eitem 4: Sesiwn drafod agored

12. Gwahoddodd y Cadeirydd gwestiynau oddi wrth aelodau'r cyhoedd. Dywedodd y byddai'n trefnu i bob cwestiwn gael ateb ysgrifenedig oddi wrth y Gweinidog perthnasol.

13. Dim ond un cwestiwn a gafwyd yn ymwneud â fformiwla'r Asesiad Gwario Safonol ar gyfer gwasanaethau addysg.

Eitem 5: Cyflwyniadau gan gyrff sy'n gyfrifol am adfywio cymunedol

14. Rhoddwyd nifer o gyflwyniadau i'r Pwyllgor gan gyrff sy'n gyfrifol am adfywio cymunedol. Y siaradwyr a'r cyrff oedd:

- Don Bearcroft: Grp Amgueddfeydd Abertyleri a'r Cylch
- Rhian Robson: Prosiect Cymunedol Colcot
- Alan Williams: Ymddiriedolaeth Ddatblygu Colcot
- Margaret Hannigan-Popp: Groundwork Merthyr a Rhondda Cynon Taf
- Stella Harry: Prosiect Cymunedol Llanharan
- Louise Gray: Canolfan Ddatblygu Gymunedol South Riverside
- Richard Morgan: Valleys Kids
- Peter Slater: Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent

15. Mae copïau o'r cyflwyniadau sydd ar gael ynghlwm fel Atodiadau 3 i 9.

16. Codwyd y pwyntiau canlynol yn ystod y drafodaeth:

- Nododd yr Aelodau y pryderon a fynegwyd gan fudiadau'r sector gwirfoddol bod cyrchu at y ffynonellau cyllido sydd ar gael mor gymhleth. Roedd y cynlluniau grant yn aml yn anodd i'w deall ac yn golygu bod y sector gwirfoddol yn dyblygu ymdrech yn wastraffus. Yr oedd pryder neilltuol yngln â'r defnydd o gyllid her. Dywedodd John Bader fod yna dros 40 o raglenni gwahanol yn ymwneud ag allgáu cymdeithasol. Y bwriad oedd datblygu cyfundrefn gyllido fwy hyblyg ar gyfer Rhoi Cymunedau'n Gyntaf, na fyddai

wedi’i chlymu i gyfnodau amser penodol.

- Roedd pryder hefyd nad oedd cyllid grant ar gael i fudiadau gwirfoddol ond ar ôl i brosiectau gael eu cwblhau, er bod angen cefnogaeth ar fudiadau yn aml yn gynnar yn oes eu prosiectau. Yn y cyd-destun hwn, nodwyd ei bod yn bosibl darparu hyd at 7 y cant o’r cyllid sydd ar gael o dan y Cronfeydd Strwythurol Ewropeaidd fel blaendaliadau.
- Nodwyd y gallai Rhoi Cymunedau’n Gyntaf gyfrannu tuag at wella iechyd drwy herio’r systemau gwerthoedd presennol. Roedd dolen gyswllt yn aml rhwng ffyrdd afiach o fyw, er enghraifft mewn perthynas ag iechyd rhyw ac ysmygu, a thlodi a diffyg dyhead cymdeithasol. Awgrymwyd y gellid rhoi sylw i’r ffactorau hyn o fewn rhaglenni addysg.
- Câi rôl mudiadau cymunedol yn hyrwyddo delwedd Gymreig gadarnhaol ei chydnabod, ynghyd â’u cyfraniad tuag at gefnogi dysgu gydol oes a thwristiaeth.

17. Diolchodd y Cadeirydd i’r cyflwynwyr am rannu gyda’r Pwyllgor o’u harbenigedd a’u profiad ymarferol yn ymateb i’r her a wynebir wrth weithio mewn ardaloedd difreintiedig.

Eitem 6: Dyddiad y cyfarfod nesaf

18. Cadarnhaodd y Cadeirydd y câi’r cyfarfod nesaf ei gynnal ddydd Gwener 1 Rhagfyr yng Nghanolfan Hamdden Cas-gwent. Byddai’r cyfarfod yn canolbwyntio ar y Strategaethau Gwella Iechyd sy’n cael eu paratoi gan yr awdurdodau iechyd yn y rhanbarth. Byddai Clerc y Pwyllgor yn trefnu adroddiad cynnydd ar y fformiwla gyllido newydd ar gyfer awdurdodau iechyd.

19. Awgrymwyd y dylai cyfarfod i’r dyfodol edrych ar faterion trafnidiaeth yn y rhanbarth.

Eitem 7: Unrhyw fusnes arall

20. Gwahoddodd Jenny Randerson enwebiadau i ymgymryd â’r Gadair. Peter Black oedd yr unig enwebiad ac fe’i hetholwyd yn Gadeirydd gyda’r penodiad i ddod i rym ar unwaith.

Ysgrifenyddiaeth y Pwyllgor Hydref 2000